

(19) ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਟੈਸਟ ਜੋ "ਅਗਲੇ ਹੇਠਲੇ ਨਿਯਮ" ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਅਗਲੇ ਹੈ, ਨੂੰ ਉੱਚ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਟੈਸਟ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਦਾ ਸਟੇਟ ਆਫ ਸੈਜੂਰ ਬਨਾਮ ਐਮਐਚ ਬੇਲਾਰੀ (3), ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ ਸ਼ਿਪਸ ਬੰਬਈ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, "ਅਗਲੇ ਹੇਠਲੇ ਨਿਯਮ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ; ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ: -

“ਇਸ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਵੇਂ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭਰਨ ਨੂੰ ਪੈਰੋਟ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਸੀਨੀਅਰਤਾ-ਕਮ-ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ।

(TO) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 11 ਮਈ, 1959 ਤੋਂ 18 ਅਕਤੂਬਰ, 1960 ਤੱਕ ਸੁਪਰੀਮਰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਸਰਵਿਸ (ਚੋਣ ਗ੍ਰੇਡ) ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ. ਅਰੂਲਾ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਜੈਨ ਜੇ.ਜੇ.

ਦਵਾਰਕਾ ਦਾਸ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਸੁਪਰ ਆਈ ਇੰਟੈਂਡੈਂਟ,

ਜਵਾਬਦੇਹ

1966 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 800

20 ਅਗਸਤ, 1968

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਰੂਲਜ਼ (1934) - ਨਿਯਮ 12.2 ਅਤੇ 12.22 - ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੇ ਨਿਯਮ 12.22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ- ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

(3) ਏਆਈਆਰ 1965 ਐਸਸੀ 868

Dwarka Dass v. The Superintendent of Police, Ludhiana, etc. (Mahajan, J.)

ਯੂਨਿਟਰ ਨਿਯਮ 12.21—ਚੈਪਟਰ XVI ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦਾ ਨੋਟਿਸ—ਅਜਿਹਾ ਨੋਟਿਸ—ਕੀ ਵੈਧ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮ, 1934 ਦੇ ਨਿਯਮ 12.22 ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਾਲ ਨਿਯਮ 12.21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਆਇ XVI ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ 12.21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪਰਾ 5)

ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਫਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ]। ਐਨ. ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ 9 ਨਵੰਬਰ, 1966 ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 20 ਅਗਸਤ, 1968 ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵਾਂ ਰਿੱਟ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਫੁੱਲਦੂਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਸੀ.

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੀ .

ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਮ.ਐਸ.ਪੰਨੂ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ.

ਅਬਨਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ। ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਲਈ।

ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਕੌਸ਼ਲ, ਜੇ.-ਦਵਾਰਕਾ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 30 ਨਵੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੁੱਟ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਰਵਰੀ, 1965 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇ ਮਹੀਨੇ. 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

"ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦਵਾਰਕਾ ਦਾਸ, ਨੰਬਰ 466, ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹੁਣ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।"

ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਜਲੰਧਰ ਰੋਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ,

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਲੰਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

(2) ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(3) ਐਸ.ਪੀ., ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੱਕਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਾ ਪਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਡੀ-ਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। - ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਲਈ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਟਰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਹਰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਿਯਮ 16.24 ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇ। ਨਿਯਮ, 1934, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(4) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗੀ ਨਿਯਮ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 16.24 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਫੁੱਟ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 12.21 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ-

“ਇੱਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜੋ ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Dwarka Dass v. The Superintendent of Police, Ludhiana, etc. (Mahajan, J.)

ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਂ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(5) ਇਸ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਬਨਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮ 12.21 ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜੋ ਅਸਥਾਈ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਵਾਜਬ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ - ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਟੌਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1961 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਮੈਮੋਰਨ ਡਮ ਨੰਬਰ 6594-629/ਬੀ ਦੀ ਕਾਪੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ-

“ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਥਾਈ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨੋਟਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।”

ਇਸ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(6) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਟੇਕ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਦਿ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਕੋਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ (2), ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (3), ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਸੁਖਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦੀ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ (4), ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਗਣੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (5), ਅਤੇ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਈ ਟੀਓਗੰਡਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (6) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

- (1) 1964 PLR 56.
- (2) ਏਆਈਆਰ 1956 ਪੀ.ਬੀ. 106.
- (3) (1961) 2 CrL. ਐਲਜੇ 327
- (4) 1962 ਪੀ.ਜੇ.ਐਲ.ਆਰ. 1008
- (5) ਏ.ਜੇ.ਆਰ. 1956 ਬੰਬ 455
- (6) ਏ.ਜੇ.ਆਰ. 1958 SC 36.

(7) ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-

ਮਹਾਸ਼ਨ, ਜੇ.—ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਕੌਸ਼ਲ, ਜੇ. ਦੇ ਹਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਭਰਤੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਟੀਕ ਹੋਣ ਲਈ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 12.21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12.22 cf ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12.22 ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“(1) ਹਰੇਕ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ (ਫਾਰਮ 12.22 (1) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਉੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ।

(3) ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮੁਅੱਤਲ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਅੱਤਲ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਛੱਡਣ 'ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਜਦੋਂ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਨਿਯਮ 12.22 (2) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਿਛਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ■ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ

ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(5) ਨਿਯਮ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਿਯਮ 12.12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਿਯਮ 12.15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮ 12.1d ਅਧੀਨ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਫਿਟ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮ 12.13 ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਲਾਈਨਜ਼ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਫ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ 12.18 ਭਰਤੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮਾਂਕਣ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਯਮ 12.20 ਡੀ.ਏ. ਫਿਰ ਨਿਯਮ 12.21 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ; ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਆਖਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਭਰਤੀ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਰਮ 12.22(1) ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤਿ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ; ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਭਰਤੀ ਅਸਥਾਈ ਹੱਥ ਹਨ; ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਭਰਤੀਆਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ; ਨਿਯਮ 12.18 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਦਰਸ਼ਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮ 12.22 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਹੱਥ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਰੇਮਰਸ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 12.20 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਆਰਜ਼ੀ ਰਹੇਗਾ। ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਹੱਥ.

(6) ਅਧਿਆਇ XII ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਯਮ 12.22 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਿਯਮ 12.21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਆਇ XVI ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 12.21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Dwarka Dass v. The Superintendent of Police, Ludhiana, etc. (Mahajan, J.)

(7) ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਫਿਟਨੈਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਏ

ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਜਾਂ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਅਧਿਆਇ XVI ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਡਰ ਨਿਯਮ 12.21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(8) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ

ਆਰ.ਐਨ.ਐਮ

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਪਰਾਧੀ

ਏਡੀ ਕੋਸ਼ਲ ਜੇ.

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

SHMT. ਸੇਵਰਨੀ, - ਜਵਾਬਦੇਹ

1967 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 893

30 ਅਗਸਤ 1968

ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ (1955 ਦਾ XXV)- ਐੱਸ. 4 ਅਤੇ 29(2)— ਪਰੰਪਰਾ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਦਾ ਭੰਗ—ਕੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ—ਅਜਿਹਾ ਭੰਗ—ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ— ਰਿਵਾਜ (ਪੰਜਾਬ)— ਵਿਆਹ—ਦਾ ਭੰਗ—ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਸੈਨੀਆਂ—ਪਤਨੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ - ਕੀ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29(2) ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। "ਪ੍ਰਾਪਤ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਉਸ ਫੋਰਮ ਜਾਂ ਵਿਧੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਭੰਗ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ

ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਰੀਤ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਭੰਗ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਛੁਹਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਇਸਲਈ, ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ, ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

।⁶

(ਪਰਾ 14)